

Н. А. БІЛОУСОВА ¹ (<https://orcid.org/0000-0001-6732-426X>), канд. пед. наук,

О. В. ГЕТАЛО ² (<https://orcid.org/0000-0003-1768-611X>), канд. фарм. наук, доцент,

О. С. ЯКОВЛЕВА (<https://orcid.org/0000-0003-3054-9451>), канд. фарм. наук

¹ Національний університет охорони здоров'я імені П. Л. Шупика, м. Київ

² Київський міжнародний університет

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ОЦІНКИ МЕДИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Ключові слова: оцінка медичних технологій, фахівці, післядипломна медична освіта, професійна підготовка, неформальна освіта, короткострокові програми, тренінги, безперервний професійний розвиток

N. A. BILOUSOVA ¹ (<https://orcid.org/0000-0001-6732-426X>),

O. V. GETALO ² (<https://orcid.org/0000-0003-1768-611X>),

O. S. YAKOVLEVA (<https://orcid.org/0000-0003-3054-9451>)

¹ Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv

² Kyiv International University

TRAINING OF SPECIALISTS OF HEALTH TECHNOLOGY ASSESSMENT: EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES

Key words: Health Technology Assessment, specialists; postgraduate medical education; vocational education; non-formal education; short-program; trainings

Забезпечення доступності до якісної та ефективної медичної допомоги широкому загалу населення є надзвичайно важливим завданням для України, реалізація якого можлива через «створення законодавчої бази для функціонування нової системи фінансування охорони здоров'я, яка базуватиметься на принципах соціальної відповідальності, прозорості та соціально-економічної обґрунтованості» і «запровадження моделі державного гарантування пакета медичної допомоги, який має бути доступним для всього населення, незалежно від статі, місця проживання, рівня статків та інших соціально-демографічних характеристик» [1, с. 31].

Одним із інструментів підвищення якості та ефективності медичної допомоги є розроблення і впровадження оцінки медичних технологій (ОМТ), суть якої полягає в «експертизі медичних технологій щодо клінічної ефективності, економічної доцільності, організаційних проблем та проблем безпеки для громадян у зв'язку з їх застосуванням» [2]. Значною мірою це зумовлено необхідністю фармакоеконімічної оцінки доцільності використання обмежених ресурсів охорони здоров'я. Як зазначається в [3], проведення ОМТ є мультидисциплінарним процесом, що уможливорює систематичне, прозоре, неупереджене та обґрунтоване узагальнення інформації про «медичні, економічні, соціальні та етичні аспекти, пов'язані зі застосуванням медичної технології на різних етапах її життєвого циклу». Очевидно, що реалізація цього процесу має забезпечуватися фахівцями – експертами з ОМТ, актуальність підготовки яких на часі.

Метою статті є вивчення зарубіжного досвіду використання сучасних видів і форм організації навчання з підготовки фахівців з оцінки медичних технологій у процесі безперервного професійного розвитку.

Матеріали та методи дослідження

Нормативно-правові документи, які регламентують впровадження ОМТ, законодавчі акти з розвитку освіти в Україні, публікації в наукометричних базах даних Scopus, Web of Science та ін.

© Колектив авторів, 2022

Використано методи дослідження: пошук інформації з використанням пошукових систем, баз даних і вебсайтів за ключовими словами; контент-аналіз документів та базових понять дослідження; ситуаційний і порівняльний аналіз; узагальнення; прогнозування.

Результати дослідження та обговорення

Заявлена тема цього дослідження спонукає нас до аналізу наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених із розроблення і впровадження ОМТ, зокрема: К. Косяченка, О. Піняжко, О. Соловйова, Е. Шелкової та L. Bakketeig, K. Douw, M. Drummond, J. Gabbay, N. Hansen, D. Husereau, F. Kristensen, D. Mullins, H. Severens, H. Vondeling та ін., результати якого дають уявлення про зміст діяльності фахівців у цій сфері. Науковий інтерес для нас становлять результати моніторингу міжнародних та вітчизняних навчальних програм, тренінгів для підготовки фахівців з ОМТ, висвітлені в публікаціях провідних вітчизняних учених О. Заліської, А. Котвицької, К. Косяченка, В. Назаркіної, А. Немченко, О. Піняжко. Результати вивчення міжнародних документів свідчать про те, що безперервному професійному розвитку лікарів приділяють особливу увагу в програмі Всесвітньої Федерації медичної освіти [4]. Згідно з національним законодавством, післядипломна освіта, професійне навчання працівників, курси перепідготовки та/або підвищення кваліфікації, безперервний професійний розвиток є складниками освіти дорослих і відносяться до неформальної освіти (стаття 18 Закону України «Про освіту») [5]. З огляду на мету нашого дослідження маємо зазначити, що відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 р. № 725 [6] безперервний професійний розвиток (БПР) працівників сфери охорони здоров'я (ОЗ) – це безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей працівників сфери ОЗ, що дає їм змогу підтримувати або підвищувати рівень професійної діяльності відповідно до потреб сфери ОЗ. БПР працівників сфери ОЗ здійснюється у системі неформальної освіти з використанням різних форм організації навчання, представлених на рис. 1. Як свідчить аналіз наукових праць вітчизняних учених, проблема використання цих форм організації навчання фахівців з ОМТ не була об'єктом спеціального вивчення і відноситься до найактуальніших для БПР працівників сфери ОЗ. У зв'язку з цим, подальший науковий пошук ми спрямували на вивчення кращого досвіду зарубіжних країн із підготовки фахівців з ОМТ у контексті зазначеної проблеми. З цією метою нами проаналізовано сайти закладів освіти, різні освітні платформи з ОМТ, а саме: університету Аделаїди, Школи громадського здоров'я (короткі онлайн-курси) [6], університет Глазго (оцінка технологій охорони здоров'я, онлайн-навчальна програма) [8], університет

Рис. 1. Форми організації навчання

Глазго (вступ до оцінки медичних технологій) [9], Національна медична бібліотека США (інформаційні ресурси економіки охорони здоров'я: курс для самостійного навчання) [10], Королівський коледж лікарів (вступ до оцінки економіки охорони здоров'я) [11], університет Шеффільда (онлайн-програма MSc International Health Technology Assessment) [12], Вашингтонський університет (економічна оцінка в глобальному здоров'ї) [13], Йоркський університет (навчальна програма з економіки охорони здоров'я для дистанційного навчання) [14] та ін.

Так, нами з'ясовано, що ISPOR – міжнародна організація з фармакоекономіки та лідер із методології ОМТ та навчання [15], пропонує короткострокові курси, які проводяться у віртуальному режимі та в традиційний спосіб. Їх програма розрахована на розширення знань і методів з основних тем економіки ОЗ, а також нових тенденцій у цій області. Курс містить 7 тематичних модулів, які розраховано на різні рівні кваліфікації – від початкового до досвідченого (табл. 1).

Методичним ресурсом цієї програми є електронні підручники, якими необхідно користуватися для виконання самостійної і практичної роботи.

Т а б л и ц я 1

Програма віртуальних короткострокових курсів (за [15])

№ з/п	Модуль	Тема	Тривалість, год.
1	Економічна оцінка	Введення в економіку охорони здоров'я і дослідження результатів	2
		Статистичні методи дослідження економіки охорони здоров'я і результатів	2
		Аналіз впливу на бюджет I-6-ступеневий підхід	2
2	Методологія і статистичні методи	Введення в методи моделювання	2
3	Підходи до дослідження	Введення в дизайн і аналіз бази даних обсерваційних досліджень ефективності лікування	2
		Мета-аналіз і системний огляд літератури	2
		Мережевий мета-аналіз	2
4	Дослідження, орієнтоване на пацієнта	Введення в результати, які повідомляються пацієнту	2
		Комунальні заходи	2
5	Політика і регулювання в галузі охорони здоров'я	Елементи фармацевтичного/біотехнологічного ціноутворення	2
		Механізми розподілу ризиків/оцінки ефективності щодо ліків та інших медичних виробів	2
		Глобальні платники податків США	2
6	Оцінка медичних технологій	Введення в оцінку медичних технологій	2

Таким чином, забезпечується міцна основа для засвоєння слухачами курсів із методології ОМТ. Необхідно звернути увагу на те, що ці курси розраховано на 26 годин (проводяться по 2 години в день та по 1–2 теми в місяць). Такий підхід робить навчання слухачів комфортним, адже вони навчаються без відриву від своєї професійної діяльності. При цьому варто зазначити, що теми розраховано на слухачів із різним рівнем підготовки. Наприклад, теми: «Введення в економіку охорони здоров'я і дослідження результатів», «Глобальні платники податків США» розраховані на тих, хто має невеликий досвід роботи в економіці ОЗ або взагалі його не має. Цей курс можуть обирати фахівці різних спеціальностей: лікарі, фармацевти, економісти та інші.

Навчальні матеріали окремих модулів програми ISPOR представлено на сайті Українського відділення Міжнародного товариства фармакоекономічних досліджень

(Ukrainian SPOR – USPOR). На нашу думку, їх доцільно використовувати як для дистанційного навчання фахівців з ОМТ, так і для традиційного навчання – у взаємодії з викладачем.

Подальші наукові розвідки ми спрямували на отримання інформації про досвід підготовки фахівців з ОМТ із використанням пошукових систем та баз даних: Google, Google Scholar, PubMed, Scopus, Web of Science, BioMed Central, Bioline International, Brill's Open Access Content, CORE, DOAJ, Hinari тощо. Принагідно зазначити, що в базах даних сьогодні представлена достатньо велика кількість публікацій з науковим обґрунтуванням освітньо-професійних програм, а також форм їх реалізації в освітньому процесі – курсів, тренінгів тощо. Так, З. Г. Фард та ін. у публікації [16] висвітлили різноманітні навчальні програми професійної підготовки фахівців з ОМТ в університетах Азіатсько-Тихоокеанського регіону, зокрема магістерські – різні за обсягом з обов'язковим виділенням не менше двох кредитів на учнівство (apprenticeships) – навчання на робочому місці або навчання, базоване на досвіді (наприклад в агенціях, де виконуються роботи з ОМТ). Вони зазначають, що в оцінці якості навчальної програми варто виходити з таких параметрів, як ціль, зміст, час, оцінка, стратегії навчання, навчальні заходи, матеріали і ресурси (освітні, людські, фінансові та ін.), групування і локалізація. При цьому цілі цих навчальних програм мають відповідати професійним потребам аудиторії.

У науковій праці П. Матіас (P. Matthias), П. Шнелл-Індерст (P. Schnell-Inderst) та ін. увагу акцентовано на доцільності використання існуючих міжнародних програм, ефективність яких перевірена на практиці. У німецькомовних країнах ці програми орієнтовані передусім на дві цільові групи – тих, хто одержує інформацію завдяки використанню ОМТ як основи для прийняття рішень, і тих, хто прагне самостійно створювати звіти ОМТ або створювати ОМТ. З нашої точки зору, такий поділ на групи варто взяти до уваги при розробленні програм і виборі форм організації освітнього процесу. У Німеччині зазначені програми, зазвичай, складаються з 10 модулів і можуть використовуватися на базовому, вищому рівнях, а також у системі освіти дорослих – підвищення кваліфікації [17].

Іншим прикладом успішної підготовки фахівців з ОМТ є Консорціум Ulysses, який було створено у 1999 р. і до якого ввійшли 5 університетів, 5 агенцій ОМТ в Європі (Іспанія, Італія) та Канаді. Освітньо-професійна програма Консорціума включає 4 інтенсивні двотижневі модулі: принципи, практика і методи ОМТ; економічна оцінка управління організаціями в системі ОЗ; клінічні рекомендації; аналіз політики ОЗ – етичні і соціальні проблеми поширення і впливу ОМТ. Аналіз цієї програми показав, що вона передбачає велику кількість вправ, використання матеріалів в інтенсивному форматі та можливість застосування активних методів навчання. Одночасно дослідники П. Леху (P. Lehoux), Р. Н. Баттіста (R. N. Battista), А. Гранадос (A. Granados) підкреслюють важливість удосконалення постійного зворотного зв'язку між викладачами і здобувачами знань, дотримання принципів добору змісту навчання з методології фармакоекономічної оцінки [18].

Важливим для нас є досвід розроблення курикулуму змішаного навчального курсу ОМТ загальним обсягом 150 годин (очна, онлайн, дистанційна форма і традиційна форма навчання в режимі реального часу або з доступом до навчальних матеріалів у час, зручний для працівників сфери ОЗ) для підготовки фахівців з ОМТ [19], презентованого на сайті Берлінського технічного університету, факультету ОЗ (табл. 2).

Результати вивчення наукових праць зарубіжних дослідників свідчать про те, що починаючи з 2002 р. в Європі постійно зростає кількість різноманітних тренінгових програм з ОМТ, які є досить затребуваними на етапі реалізації концепції інституалізації ОМТ, що характерно для країн із середнім рівнем доходів. Поширення таких

програм зумовлює розвиток двостороннього співробітництва між відповідними асоціаціями і тренінговими центрами в галузі професійної освіти і навчання з підготовки фахівців. Слід зазначити, що в європейських країнах така форма професійної освіти і навчання, як курси, є досить поширеною.

Т а б л и ц я 2

Навчальна програма Академія BVMed Берлінського технічного університету факультету охорони здоров'я [19]

№ з/п	Навчальний блок	Навчальні цілі	Форма організації навчання	Кількість годин
1	Вступ до середовища навчання. Основи і принципи ОМТ	Ознайомлення з навчальною платформою Moodle та її інструментами	Очна, онлайн	10
		Розуміння концепції та цілей ОМТ в контексті політики охорони здоров'я (ОЗ) та прийняття політичних рішень		
2	ОМТ прийняття рішень та регулювання технологій	Механізми прийняття рішень. Ознайомлення з регулюванням технологій у системі ОЗ Німеччини	Очна, онлайн	10
3	Опис стану технологій (розповсюдження, використання)	Ознайомлення з концепцією поширення та використання медичних технологій; характеристика стану технологій	Очна, онлайн	10
4	Пріоритетність вибору технологій для ОМТ (переваги/недоліки)	Аналіз потреб і переваг у впровадженні ОМТ. Пріоритети в виборі ОМТ	Очна, віч-на-віч	30
		Просування та лобювання процесів ОМТ		
5	Методика створення звітів ОМТ в цілому з поглибленням в процеси охорони здоров'я	Системний підхід та методи ОМТ. Огляд звітності ОМТ	Очна, віч-на-віч	40
		Кількісні та якісні методи оцінки ефективності та безпеки медичних технологій на основі опублікованих даних. Вивчення даних		
6	Поглиблення в економіку охорони здоров'я. Основні аспекти.	Економічні наслідки ОМТ для здоров'я, на основі опублікованих (переданих даних)	Очна, онлайн	20
7	Поглиблення в етичні, соціально-культурні, правові та організаційні аспекти	Розвинення розуміння важливості етичних, соціально-культурних правових та організаційних аспектів ОМТ	Очна, онлайн	20
8	Оцінка якості звітів ОМТ/Вплив ОМТ	Якість публікацій та впровадження звітів ОМТ. Вплив ОМТ на стан досліджень	Очна, онлайн	10

Прикладом може бути структурно-логічна схема тренінгової програми, яка розроблена і використовується в університеті Дюка (США), що візуалізовано на рис. 2.

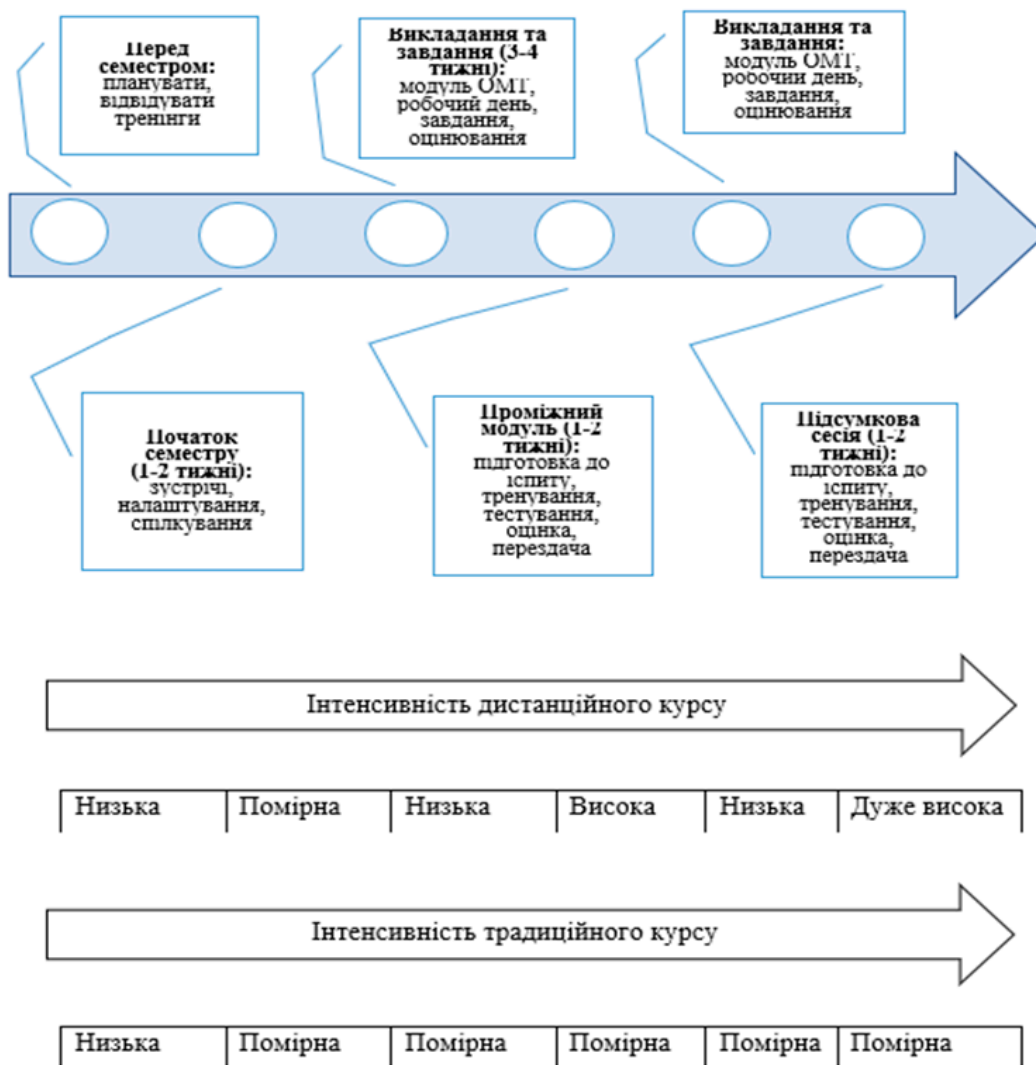

Рис. 2. Структурно-логічна схема тренінгової програми з оцінки медичних технологій (за [20])

Ми не можемо не звернути увагу на те, що за результатами аналізу даних ВООЗ щодо професійної підготовки фахівців з ОМТ, одержаними А. Котвицькою, В. Назаркіною, А. Немченко, академічні програми з ОМТ (вища освіта, магістратура) «мають 27 країн світу, з них 13 – європейських. Курси, тренінги та семінари з ОМТ проводять у 61 країні, у т. ч. у 26 країнах Європи. Внутрішнє навчання персоналу (тренінги або семінари) проводять у 52 країнах (зокрема, 21 належить до Європейського регіону ВООЗ)» [21, 22, 23]. Навчальні програми, розроблені та запроваджені у 8 країнах Європи з професійної підготовки фахівців з ОМТ на магістерському рівні та в системі БПР також проаналізовано О. Заліською. В її публікації підкреслюється, що знання з фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін є базовими для оволодіння методиками фармакоеконічного аналізу та ОМТ [23]. Зазначене уможливує висновок про затребуваність саме короткострокових і тренінгових програм суб'єктами навчання з ОМТ.

Аналіз документів ВООЗ і наукових праць із зазначеного питання уможливує виокремлення п'яти потенційних цільових груп, для яких наукові знання у галузі ОЗ є актуальними і на часі, зокрема: населення в цілому; пацієнти і кінцеві споживачі

чі медичних послуг; медичні працівники та менеджери ОЗ, адміністратори закладів ОЗ і установ; керівники органів управління в сфері ОЗ на місцевому, регіональному та національному рівнях. Вважаємо доцільним звернути увагу на рекомендації ВООЗ щодо використання форм роботи з різними категоріями керівників, а саме: з медичними працівниками пропонується проводити очні зустрічі та конференції, для керівників різних ланок закладів ОЗ рекомендуються надавати брифінги і семінари. Метою таких зустрічей має бути розкриття суті і важливості самої ідеї ОМТ, донесення наукової інформації, прогнозування ситуації з покроковим алгоритмом прийняття управлінського рішення [26, с. 57].

Отже, підсумовуючи, можна зробити висновок, що практика професійної підготовки фахівців з ОМТ є досить поширеною на світовому рівні, представлена в багаточисельних наукових публікаціях дослідників, результати вивчення яких вказують на поширення різних альтернативних форм організації навчання зазначеної категорії фахівців. Тому, на наш погляд, цілком логічно сьогодні розвивати підготовку фахівців з ОМТ у системі післядипломної освіти, яка є складником неформальної освіти і націлена на створення педагогічних умов для безперервного професійного розвитку лікарів і фармацевтів. Тематичні цикли для фармацевтів у системі післядипломної освіти, навчальні програми яких включають тематику з оцінки медичних технологій, уже сьогодні впроваджено в ІПКСФ НФАУ (Харків), в ЛНМУ імені Данила Галицького (Львів), Національному університеті охорони здоров'я імені П. Л. Шупика (Київ). Окрім цього, тренінги проводять при ДП «Державний експертний центр», департаменту ОМТ (О. Піяжко). Навчання фахівців з ОМТ здійснює К. Косяченко, про що свідчать розміщені матеріали на сайті: <https://hta.ua/dijalnist/osvita-v-akademii>.

Однак, з огляду на те, що в Україні поступово запроваджується сертифікація фахівців (вже сьогодні працює Національне Агентство Кваліфікацій, розвивається мережа кваліфікаційних центрів у регіонах як «суб'єктів, уповноважених на оцінювання і визнання результатів навчання осіб, зокрема здобутих шляхом неформальної та інформальної освіти, присвоєння/підтвердження відповідних професійних кваліфікацій» [27]) цього вочевидь замало.

В и с н о в к и

1. У підсумку маємо зазначити, що політика реформування системи ОЗ в Україні зумовлює пошук ефективних шляхів підвищення якості медичного обслуговування населення, раціонального використання ресурсів (фінансових, матеріально-технічних, кадрових тощо) та розвитку людського потенціалу. У цьому дискурсі світовою практикою доведена ефективність розроблення і запровадження оцінки медичних технологій.

2. Результати аналізу наукових праць, вивчення міжнародного досвіду свідчать про те, що в зарубіжних країнах для підготовки фахівців з ОМТ використовують всі види освіти: формальну, неформальну, інформальну. Найпоширенішими формами одержання зазначеної спеціальності в системі формальної освіти є магістратура, підготовка докторів філософії. Однак, у країнах із середнім рівнем доходів для підготовки таких фахівців здебільшого використовують різноманітні за тривалістю програми в системі неформальної освіти – курси, тренінги, семінари, стажування, менторство і т. ін. Після завершення навчання обов'язковою є сертифікація.

3. Враховуючи зарубіжний досвід, доцільно створювати і запроваджувати різноманітні програми (довго- і короткострокові, з відривом від виробництва і без відриву, дистанційні, заочні, денні тощо) професійної підготовки фахівців з оцінки медичних технологій на модульній основі в системі неформальної освіти зі сертифікацією в кваліфікаційних центрах по завершенню навчання, що дасть змогу забезпечити за-

клади охорони здоров'я, фармацевтичні організації та установи компетентними фахівцями, які зможуть професійно здійснювати ОМТ.

Перспективами подальших наших досліджень вбачаємо виявлення і апробацію ефективних педагогічних умов для підготовки фахівців з ОМТ в умовах післядипломної освіти.

Список використаної літератури

1. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. – URL: https://mepr.gov.ua/files/docs/Національна%20доповідь%20ЦР%20України_липень%202017%20ukr.pdf
2. Стандарт Настанови «Державна оцінка медичних технологій для лікарських засобів» СТ-Н МОЗУ 42-9.1:2021 від 20. 04. 2021 р. – URL: https://moz.gov.ua/uploads/5/29631-dn_593_29_03_2021_dod.pdf
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 23. 12. 2020 р. № 1300. «Про затвердження Порядку проведення державної оцінки медичних технологій». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1300-2020-п#Text>
4. World Federation for medical education. – URL: <https://wfme.org/standards/>
5. Закон України від 09. 08. 2019 № 1556-VII «Про освіту» – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 р. № 725. «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/725-2021-п#Text>
7. The University of Adelaide. – URL: <https://health.adelaide.edu.au/adelaide-health-technology-assessment/hta-course>
8. The University of Glasgow. – URL: <https://www.gla.ac.uk/postgraduate/taught/healthtechnologyassessment/#/whythisprogramme.programmestru%20cture,courses>
9. The University of Glasgow. – URL: <https://www.futurelearn.com/courses/health-technology-assessment>
10. The National Library of Medicine. – URL: https://www.nlm.nih.gov/nichsr/edu/healthecon/00_he_intro.html
11. Royal College of Physicians. – URL: <https://www.rcplondon.ac.uk/education-practice/courses/introduction-health-economic-evaluation>
12. The University of Sheffield. – URL: <https://www.sheffield.ac.uk/postgraduate/taught/courses/medicine/scharr/international-healthtechnology-assessment-msc>
13. The University of Washington. – URL: <https://edgh.washington.edu/courses/economic-evaluation-global-health/syllabus>
14. The University of York. – URL: https://www.york.ac.uk/economics/postgrad/distance_learning/
15. ISPOR. Short courses. – URL: <https://www.ispor.org/conferences-education/education-training/short-courses>
16. Heydari Fard zahra, Zolfaghari M., Yazdizadeh B. Quality of the Curriculum of Health Technology Assessment Master Program in Iran // Health Tech. Ass. Act. – 2021. – V. 4, N 3. <https://doi.org/10.18502/htaa.v4i3.6351>
17. Perleth M., Schnell-Inderst P., Rütther A. et al. Das Curriculum Health Technology Assessment (HTA), Version 2.0 // GMS Health Technol. Assess. – 2017. – V. 13. – URL: <https://www.egms.de/static/en/journals/hta/2017-13/hta000129.shtml>
18. Lehoux P., Battista R. N., Granados A. et al. International Master's Program in health technology assessment and management: Assessment of the first edition (2001–2003) // Int. J. Techn. Assessment in Health Care. – 2005. – V. 21, N 1. – P. 104–112.
19. Fachgebiet Management im Gesundheitswesen Technische Universität Berlin. Curriculum HTA Online. – URL: https://www.mig.tu-berlin.de/fileadmin/a38331600/2014.teaching.ws/curriculum_HTAOnline.pdf
20. Polinko G. Duke University. TA/HTA training – sharing best practices // Duke economics department. – 2020. – URL: <https://gradschool.duke.edu/sites/default/files/documents/Duke-Graduate-TA-and-IOR-guidelines.pdf>
21. Назаркіна В. М. Аналіз стану підготовки фахівців з оцінки технологій охорони здоров'я в країнах світу // Фармац. журн. – 2020. – Т. 75, № 2. – С. 12–25. <https://doi.org/10.32352/0367-3057.2.20.02>
22. Немченко А. С., Назаркіна В. М., Косяченко К. Л. Сучасні засади підготовки фахівців галузі за напрямком оцінки технологій охорони здоров'я. HTA Review // Оцінка технологій охорони здоров'я. – 2019. – Т. 1, № 1. <https://hta.ua/dijalnist/zhurnal-hta/zhurnal.html>
23. Kotvitska A. A., Nemchenko A. S., Nazarkina V. N. The relevance of training specialists in the Health Technology Assessment in the world and Ukraine // Pharmacia. – 2020. – V. 67, N 4. – P. 295–301. <https://doi.org/10.3897/pharmacia.67.e54777>
24. Zaliska O., Piniashko O., Vashchenko O., Brezden O. Analysis of education and training opportunities in HE/PE/HTA in CEE Consortium countries // Value in Health. – 2019. – V. 22, N 3. – P. S822. <https://doi.org/10.1016/j.jval.2019.09.2241>

25. Заліська О., Пиняжко О. Інформаційна та освітня складові впровадження HTA: розвиток людського потенціалу // Щотижневик «Аптека». – 2016. – № 7 (1028). <https://www.apteka.ua/article/361594>
26. Білоусова Н. А. Диверсифікація підходів до професійної підготовки фахівців з оцінки медичних технологій. // Неперервна освіта: актуальні дискурси: мат. XV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (До 75-ї річниці Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти), м. Ужгород, 18 листопада 2021 р. – Ужгород: РІК-У, ЗІППО, 2021. – С. 55–59
27. Агентство Кваліфікацій. <https://nqa.gov.ua/qualification-centers/>

References

1. Natsionalna dopovid «Tsili Staloho Rozvytku: Ukraina». Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy, 2017. – URL: https://mepr.gov.ua/files/docs/Natsionalna%20dopovid%20TsSR%20Ukrainy_lypen%202017%20ukr.pdf
2. Standart Nastanovy «Derzhavna otsinka medychnykh tekhnolohii dlia likarskykh zasobiv» ST-N MOZU 42-9.1:2021 vid 20. 04. 2021 r. – URL: https://moz.gov.ua/uploads/5/29631-dn_593_29_03_2021_dod.pdf
3. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23. 12. 2020 r. № 1300. «Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia derzhavnoi otsinky medychnykh tekhnolohii». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1300-2020-p#Text>
4. World Federation for medical education. – URL: <https://wfme.org/standards/>
5. Zakon Ukrainy vid 09. 08. 2019 № 1556-VII «Pro osvitu». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 lypnia 2021 r. № 725. «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro systemu bezperervnoho profesiinoho rozvytku medychnykh ta farmatsevychnykh pratsivnykiv». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/725-2021-p#Text>
7. The University of Adelaide. – URL: <https://health.adelaide.edu.au/adelaide-health-technology-assessment/hta-course>
8. The University of Glasgow. – URL: <https://www.gla.ac.uk/postgraduate/taught/healthtechnologyassessment/#/whythisprogramme,programmestru%20cture,courses>
9. The University of Glasgow. – URL: <https://www.futurelearn.com/courses/health-technology-assessment>
10. The National Library of Medicine. – URL: https://www.nlm.nih.gov/nichsr/edu/healthecon/00_he_intro.html
11. Royal College of Physicians. – URL: <https://www.rcplondon.ac.uk/education-practice/courses/introduction-health-economic-evaluation>
12. The University of Sheffield. – URL: <https://www.sheffield.ac.uk/postgraduate/taught/courses/medicine/scharr/international-healthtechnology-assessment-msc>
13. The University of Washington. – URL: <https://edgh.washington.edu/courses/economic-evaluation-global-health/syllabus>
14. The University of York. – URL: https://www.york.ac.uk/economics/postgrad/distance_learning/
15. ISPOR. Short courses – URL: <https://www.ispor.org/conferences-education/education-training/short-courses>
16. Heydari Fard zahra, Zolfaghari M, Yazdizadeh B. Quality of the Curriculum of Health Technology Assessment Master Program in Iran // Health Tech. Ass. Act. – 2021. – V. 4, N 3. <https://doi.org/10.18502/htaa.v4i3.6351>
17. Perleth M., Schnell-Inderst P., Rüther A. et al. Das Curriculum Health Technology Assessment (HTA), Version 2.0 // GMS Health Technol. Assess. – 2017. – V. 13. – URL: <https://www.egms.de/static/en/journals/hta/2017-13/hta000129.shtml>
18. Lehoux P., Battista R. N., Granados A. et al. International Master's Program in health technology assessment and management: Assessment of the first edition (2001–2003) // Int. J. Techn. Assessment in Health Care. – 2005. – V. 21, N 1. – P. 104–112.
19. Fachgebiet Management im Gesundheitswesen Technische Universität Berlin. Curriculum HTA Online. – URL: https://www.mig.tu-berlin.de/fileadmin/a38331600/2014.teaching.ws/curriculum_HTAOnline.pdf
20. Polinko G. Duke University. TA/HTA training – sharing best practices // Duke economics department. – 2020. – URL: <https://gradschool.duke.edu/sites/default/files/documents/Duke-Graduate-TA-and-IOR-guidelines.pdf>
21. Nazarkina V. M. Analiz stanu pidhotovky fakhivtsiv z otsinky tekhnolohii okhorony zdorovia v krainakh svitu // Farmats. zhurn. – 2020. – T. 75, № 2. – S. 12–25. <https://doi.org/10.32352/0367-3057.2.20.02>
22. Nemchenko A. S., Nazarkina V. M., Kosiachenko K. L. Suchasni zasady pidhotovky fakhivtsiv haluzi za napriamkom otsinky tekhnolohii okhorony zdorov'ia. NTA Review // Otsinka tekhnolohii okhorony zdorov'ia. – 2019. – T. 1, № 1. <https://hta.ua/dijalnist/zhurnal-hta/zhurnal.html>
23. Kotvitska A. A., Nemchenko A. S., Nazarkina V. N. The relevance of training specialists in the Health Technology Assessment in the world and Ukraine // Pharmacia. – 2020. – V. 67, N 4. – P. 295–301. <https://doi.org/10.3897/pharmacia.67.e54777>
24. Zaliska O., Piniashko O., Vashchenko O., Brezden O. Analysis of education and training opportunities in HE/PE/HTA in CEE Consortium countries // Value in Health. – 2019. – V. 22, N 3. – P. S822. <https://doi.org/10.1016/j.jval.2019.09.2241>

25. Zaliska O., Piniashko O. Informatsiina ta osvithnia skladovi vprovadzhennia NTA: rozvytok liudskoho potentsialu // Shchotyzhnevyyk «Apteka». – 2016. – № 7 (1028). <https://www.apteka.ua/article/361594>

26. Bilousova N. A. Dyversyfikatsiia pidkhdov do profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv z otsinky medychnykh tekhnolohii // Neperervna osvita: aktualni dyskursy: mat. XV Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu (Do 75-i richnytsi Zakarpatskoho instytutu pisladyplomnoi pedahohichnoi osvity), m. Uzhhorod, 18 lystopada 2021 r. – Uzhhorod: RIK-U, ZIPPO, 2021. – S. 55-59

27. Ahentstvo Kvalifikatsii. <https://nqa.gov.ua/qualification-centers/>

Надійшла до редакції 10 січня 2022 р.

Прийнято до друку 26 січня 2022 р.

Н. А. Білоусова ¹ (<https://orcid.org/0000-0001-6732-426X>),

О. В. Гетало ² (<https://orcid.org/0000-0003-1768-611X>),

О. С. Яковлева (<https://orcid.org/0000-0003-3054-9451>)

¹ Національний університет охорони здоров'я імені П. Л. Шупика, м. Київ

² Київський міжнародний університет

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ОЦІНКИ МЕДИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Ключові слова: оцінка медичних технологій, фахівці, післядипломна медична освіта, професійна підготовка, неформальна освіта, короткострокові програми, тренінги, безперервний професійний розвиток

А Н О Т А Ц І Я

Згідно з основними цінностями міжнародних організацій оцінки медичних технологій щодо розвитку наукового потенціалу та підготовки фахівців цієї галузі, в умовах впровадження оцінки медичних технологій в Україні науковий інтерес становить професійна підготовка користувачів та розробників оцінки медичних технологій. У зв'язку з цим актуалізується необхідність вивчення зарубіжного досвіду і найкращих практик щодо використання різних навчальних програм, запровадження форм, методів і технологій. Особливу увагу авторка приділяє питанню підготовки цих фахівців у системі післядипломної освіти.

Метою статті був аналіз використання сучасних форм, методів і технологій у професійній освіті і навчанні фахівців з оцінки медичних технологій.

Матеріалами та методами дослідження були стратегічні програми розвитку ЄС і України, нормативно-правові документи, які регламентують впровадження оцінки медичних технологій, законодавчі акти з розвитку освіти в Україні, публікації в наукометричних базах даних Scopus, Web of Science та ін. Використано методи дослідження: системний пошук інформації з використанням пошукових систем, баз даних і вебсайтів за ключовими словами, контент-аналіз документів, ситуаційний і порівняльний аналіз, узагальнення, прогнозування.

За результатами аналізу наукових праць, вивчення міжнародного досвіду виявлено, що в зарубіжних країнах для підготовки фахівців з оцінки медичних технологій використовують всі види освіти: формальну, неформальну, інформальну. З'ясовано, що найпоширенішими формами одержання зазначеної спеціальності в системі формальної освіти є бакалавріат, магістратура, підготовка докторів філософії. Водночас, у країнах із середнім рівнем доходів для підготовки таких фахівців здебільшого використовують різноманітні за тривалістю програми в системі неформальної освіти – курси, тренінги, семінари, стажування, учнівство, менторство і т. ін. Після завершення навчання обов'язковою є сертифікація.

На основі зарубіжного досвіду, аналізу наукової літератури доведена доцільність створення і запровадження різноманітних програм (довго- і короткострокових, з відривом від виробництва і без відриву, дистанційних, заочних, денних тощо) підготовки фахівців з оцінки медичних технологій в системі неформальної освіти зі сертифікацією в кваліфікаційних центрах по завершенню навчання.

Н. А. Белоусова ¹ (<https://orcid.org/0000-0001-6732-426X>),

О. В. Гетало ² (<https://orcid.org/0000-0003-1768-611X>),

О. С. Яковлева (<https://orcid.org/0000-0003-3054-9451>)

¹ Национальный университет здравоохранения имени П. Л. Шупика, г. Киев

² Киевский международный университет

ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ОЦЕНКЕ МЕДИЦИНСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ: ОПЫТ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН

Ключевые слова: оценка медицинских технологий, специалисты, последипломное медицинское образование, профессиональная подготовка, неформальное образование, краткосрочные программы, тренинги, непрерывное профессиональное образование

А Н О Т А Ц И Я

Согласно основным ценностям международных организаций оценки медицинских технологий по развитию научного потенциала и подготовке специалистов в этой области, в условиях внедрения оценки медицинских технологий в Украине научный интерес представляет профессиональная подготовка пользователей и разработчиков оценки медицинских технологий. В этой связи актуализируется необходимость изучения зарубежного опыта и лучших практик по использованию различных учебных про-

грамм, внедрению форм, методов и технологий. Особое внимание автор уделяет вопросу подготовки этих специалистов в системе последиplomного образования.

Целью статьи был анализ использования современных форм, методов и технологий в профессиональном образовании и обучении специалистов для оценки медицинских технологий.

Материалами и методами исследования были стратегические программы развития ЕС и Украины, нормативно правовые документы, регламентирующие внедрение оценки медицинских технологий, законодательные акты по развитию образования в Украине, публикации в наукометрических базах данных Scopus, Web of Science и т. д. Используются методы исследования: системный поиск информации с применением поисковых систем, баз данных и веб-сайтов по ключевым словам, контент-анализ документов, ситуационный и сравнительный анализ, обобщение, прогнозирование.

На основании результатов анализа научных работ, изучения международного опыта выявлено, что в зарубежных странах для подготовки специалистов по оценке медицинских технологий используют все виды образования: формальное, неформальное, информальное. Выяснено, что наиболее распространенными формами получения специальности в системе формального образования являются бакалавриат, магистратура, подготовка докторов философии. В то же время, в странах со средним уровнем доходов для подготовки таких специалистов в большинстве своем используют разнообразные по продолжительности программы в системе неформального образования – курсы, тренинги, семинары, стажировки, ученичество, менторство и т. п. После завершения обучения обязательна сертификация.

На основе зарубежного опыта, анализа научной литературы доказана целесообразность создания и внедрения разнообразных программ (продолжительных и краткосрочных, с отрывом от производства и без отрыва, дистанционных, заочных, дневных и т. д.) подготовки специалистов по оценке медицинских технологий в системе неформального образования с сертификацией в квалификационных центрах по завершению обучения.

N. A. Bilousova¹ (<https://orcid.org/0000-0001-6732-426X>),

O. V. Getalo² (<https://orcid.org/0000-0003-1768-611X>),

O. S. Yakovleva (<https://orcid.org/0000-0003-3054-9451>)

¹ Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv

² Kyiv international University

TRAINING OF SPECIALISTS OF HEALTH TECHNOLOGY ASSESSMENT: EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES

Key words: Health Technology Assessment, specialists, postgraduate medical education, vocational education, non-formal education, short-program, trainings

A B S T R A C T

According to the main values of international HTA organizations regarding the development of scientific potential and training of specialists in this field and taking into account the conditions of implementation of medical technology assessment in Ukraine, the scientific interest includes the professional training of HTA users and developers. In this regard, the need of studying the foreign experience and best practices in the use of various curricula, the introduction of forms, methods and technologies is actualized. The author pays special attention to the issue of training these specialists in the system of postgraduate education.

The aim of the article was to analyze the use of modern forms, methods and technologies in vocational education and training of specialists in the assessment of medical technologies.

Materials and methods of the research were strategic programs of EU and Ukraine development, normative and legal documents regulating the implementation of HTA, legislative acts on education development in Ukraine, publications in scientometric databases of Scopus, Web of Science and others.

Research methods used: systematic search of information using search engines, databases and websites by keywords; content analysis of documents; situational and comparative analysis; generalization; prognostication.

According to the results of the analysis of scientific works, the study of international experience revealed that in foreign countries all types of education are used to train specialists in HTA: formal, non-formal, informal. It was found out that the most common forms of obtaining this specialty in the system of formal education are bachelor's degree, master's degree, training of doctors of philosophy. At the same time, for the training of such specialists in the middle-income countries, the programs of various duration in the system of non-formal education are used the most often. Among them: courses, trainings, seminars, internships, apprenticeships, mentoring, etc. Certification upon completion of the training is required.

Based on the foreign experience and the analysis of scientific literature, the feasibility of creating and implementing various programs (long-term and short-term, in-service and non-in-service, distance, extramural, full-time, etc.) of the HTA specialists' training in non-formal education completion of training was proved.

Електронна адреса для листування з авторами: arinatala@gmail.com

(Білоусова Н. А.)